

«MARCEL.LINO» (Concertí de violí)

Quan un ha dedicat la major part de la seva vida i dels seus afanys recurrent tots els racons de la nostra vasta geografia jdurant 63 anys!, és natural que s'afronti amb una diversitat de situacions rares i imprevisibles sobretot quan, com en el meu cas personal, té per encetar un currículum ple de il·lusions i d'enardiments, ja que estava dotat d'un amplificador pulmonar propi d'un treballador amb ganes de no arronsar-se.

A mi em resulta planer i també agradable recordar algunes vivències i personatges portadors d'anècdotes, que mereixen ser destacats per la seva singularitat i també per la seva gràcia. Parlarem, doncs, de la petita història d'en «Marcel.lino», curiosa, trista, a voltes grotesca, però sempre divertida. Per a mi aquest treball és bastant complex ja que costa valorar la filosofia d'un protagonista tan insòlit com el que anem a descriure.

En Marcel.lí Dalmau i Regí va néixer a Calonge durant l'any 1875 en una masia del Barri de les Fonts i va morir el dia 31 d'agost de 1945, també a Calonge, després de fer un gran àpat, i per tant podem dir que tenia 70 anys i va morir tip. Músic, ataconador, poeta rodolinaire, resignat i cavil·lador *sui generis*, era, malgrat tot, un músic acceptable en els seus anys florits i formava part de la cobla «La Principal de Calonge».

L'epidèmia gripal de l'any 1918 va ferir tan despietadament la seva llar que en el decurs d'una setmana moriren la seva muller i les dues úniques filles hagudes en el matrimoni.

Puc dir que recordo perfectament, ja que jo tenia 7 anys, i érem veïns, quan en «Marcel.lino» cremava en el carrer la roba i la vestimenta de la seva família; també recordo quan, abans de la seva desgràcia, treballava de sabater a casa al costat del meu pare, de la mateixa manera que també actuaven junts, com a músics, en la cobla-orquestra de Calonge.

Doncs, com deia, la tragèdia familiar explicada va trastocar tant en «Marcel.lino» que tothom es pensava que es tornaria boig, però, per sort, alguns cargols varen aguantar i, si bé no volgué continuar les seves actuacions professionals perquè eren massa serioses i compromeses, va escollir un camí més inusitat i es va decantar per la senda de la bohèmia. Així el nostre home, amb el violí sota el braç i un mocador de farcell —on portava una muda neta—, va començar a recórrer tots els pobles i viles de les nostres comarques, cada festa o festeta que s'hi esdevenia, al compàs —això és un dir— de les seves bullangueres i extravagants composicions, mentre la gent comprensiva deixava caure alguna moneda en el seu barret foradat. No acceptava cap duro, volia xavalla i quan veia que queia alguna pesseta solia dir: «sols alabat sigui Déu». Quan comprenia que ja tenia prou diners recollits, els recomptava tot dient en veu alta la suma recollida i acabava amb un rodolí dels seus, com per exemple: *he assolit*

set pessetes i us puc dir que són ben netes i ara, gràcies al vostre comportament, me n'aniré a Can Pere a menjar amb forquilla i cullera.

El repertori del seu programa musical era integrat per conegudes sardanes d'en Vicenç Bou així com altres composicions sorgides del seu trastocat magí, el títol de les quals, abans de començar el programa, pregonava pressumptuosament a l'auditori i així deia:

— Seguidament executaré el concert que he conjuminat per a la vostra festa i que porta per nom «Un europeu que va a peu» i l'acabaré amb «Una peça de cornetí que tocaré amb el violí».

D'altres títols del seu recull eren: «L'ocasió d'una bona funció», «La mujer y el día pasando por la vía», «El llit, el pit i l'escorpit», «L'oca, la tapioca i la carioca», «L'abundància de Donya Constància», «La permanent i l'aliment de Sant Climent», etc.

Els seus «shows» es distingien pels acudits, rodolins i filosofades amb què arrodonia les seves actuacions. Xics i grans l'envoltaven per escoltar-lo i riure sorollosament, i aquest xivarri, si més no, feia preveure de lluny el lloc on estava actuant en «Marcel.lino».

L'element que més neguitejava i feia la competència al nostre home era un altre tipus popular, imitador dels cants de tota mena d'ocells el qual tenia moltes taules i era llestíssim en l'art de tirar el bastó enlaire i recollir-lo amb encert i quan havia reunit una colla de badocs començava el seu espectacle amb la imitació dels refilets de l'ocellada cantora. El «Caballero Godia», que així s'anomenava, era fill d'una casa benestant de Viloví d'Onyar, però es va arrecerar en la vida bohèmia barcelonesa.

En trobar-se els dos «artistes» en una mateixa localitat a l'hora del seu respectiu espectacle, començaven discussions inacabables ja que no es posaven mai d'acord sobre qui havia d'iniciar la funció. Recordo una d'aquestes situacions en el «Cafè del Puerto» de Palamós i després d'una llarga polèmica en «Marcel.lino» va acabar-la així: «Vols que t'ho digui? No vull més tractes amb capsigranys llampants, tocats del bolet i de l'ala... tu vés fent el canari que jo aniré fent el mussol».

Algunes vegades i en els moments en què en «Marcel.lino» no passava el barretet, algun brètol —que en aquell temps també n'hi havien— li omplenava el violí d'aigua o li untava l'arquet amb greix. Aquestes accions li arrencaven un plor tan còmic i perllongat que feia l'efecte que formava part de l'espectacle i es feia mereixedor d'una segona passada de barretet amb la qual obtenia una recapta bastant positiva.

En «Marcel.lino» era un home de caràcter gasiu; no fumava ni bevia i sols per excepció feia cap a les modestes i econòmiques cases d'hostatges d'aleshores. I és que amb un llonguet de deu cèntims i un bocí de botifarra negra ja en tenia per enganyar el ventre. Quant al dormir, segurament els bancs dels passeigs podrien narrar-nos la millor història... i com a conseqüència les seves calces eren «xixones» i arrugades.

En certa ocasió, en acabar una de les seves actuacions en la Festa de Sant Feliu de Guíxols, i com de consuetud, sense teulat per aixoplugar-se ni arbre on

J. Foster 87

«Marcel.lino» Cèlebre personatge Folklòric Calongí

fer-hi niu, es dirigí a l'estació del tren petit, conegut pel Carrilet, que tenia la sortida a les sis de la matinada. Hi entrà pel tancat de «*Mercancias*» i s'instal·là còmodament en un vagó sense passar per la taquilla que, com és comprensible, en aquelles hores romania tancada. Amb la soledat de l'ambient i el silenci matinal, als pocs moments, el nostre artista dormia un son angelical després de l'esgotador treball musical de tota la jornada ganxona. A l'hora oportuna, el carrilet xiulava donant coneixement de la seva puntual sortida vers la capital gironina. Ja era el carrilet als volts de Santa Cristina, quan passà el revisor mentre l'interessat dormia plàcidament, o es feia l'adormit. El comprensiu empleat, mirant la resta de viatgers i arronsant les espatlles, no el va despertar i prosseguí la seva missió cap a la resta de vagons. Va passar altres vegades i el son continuava agafat i diligent en el cos d'en «*Marcel.lino*». El pacient revisor intentà fer fressa tot estossegant, diverses vegades sense èxit, fins que a l'últim decidí donar-li uns discrets copets a l'espatlle. En «*Marcel.lino*» es despertà amb un còmic sobresalt i esguardant esfereït cap a tots cantons, com qui desconegués el món on es trobava, va mirar fit a fit el revisor i es va produir un diàleg que inicià l'artista amb aquestes paraules:

— Jove, sap que té el do de la inoportunitat, despertant a un pobre i honrat treballador que reposa d'una esgotadora jornada?

— Dispensi'm, sols és un momentet. Ensenyi'm el bitllet i podrà continuar amb el seu merescut repòs.

— I per a què el vol el bitllet, sant cristià, per foradar-lo? I no se'n dona vergonya, tan gran, de foradar bitllets?

— És que només vull saber si ha pagat, m'entén?

— Prou que l'entenc! L'única cosa que no entenc és que vostè no sàpiga que jo sóc en «*Marcel.lino*», gran músic, notable compositor, ataconador, mestre en Gai... deixem-ho córrer, que anit a Sant Feliu no ha fet ni cinc de calaix per poder comprar el bitllet que ara el faria feliç si vostè pogués foradar-lo.

— Doncs, ho sento molt, o paga el bitllet o tindrà que baixar a la primera parada que faci el tren.

La cosa encara durà molta estona amb la natural expectació i rialles dels viatgers davant aquest diàleg insòlit. Mentre estaven així, un dels passatgers intervingué i dirigint-se als altres companys de viatge els digué: «Si entre tots fem un recapta potser cobrirem l'import del bitllet i resoldrem aquesta enutjosa situació».

— Mercès, camarades de seguici, per la vostra altruista iniciativa —contestà en «*Marcel.lino*»—, estic molt emocionat i mai sabré com agrair-vos aquest gest tan exemplar. Amb aquestes paraules regades amb abundoses llàgrimes de cocodril, el nostre home passà el barretet a tots els indrets del vagó, recaptant amb escriu el cost del bitllet.

L'espectador més interessat d'aquesta escena fou el revisor el qual va allargar instintivament la mà per percebre l'import del bitllet. Aparentment indignat, en «*Marcel.lino*» s'escapolí vers un altre angle del vagó, tot asseverant en veu alta:

— Li dic, senyor revisor, que aquesta parròquia m'ha donat els diners a mi i per a mi. Quant a vostè, ha de saber que li reconec el deute i pot estar tranquil ja que cobrarà en el seu moment oportú, puix en «Marcel.lino», que sóc jo, sempre ha estat un home de paraula.

En aquest precís instant el tren es va deturar a l'estació de Cassà de la Selva i en «Marcel.lino» diligent, com sempre, baixà del carrilet tot acomiadant-se complagut dels passatgers després de deixar l'astorat i pacient revisor sense cobrar. Aquest va quedar com de pedra i mentre s'eixugava la suor del front i del clatell sols tenia esma per remugar: «Quin viatge més llarg... i quin belitre».

Unes hores més tard en «Marcel.lino» rodejat d'un eixam de vailets pregonava als clients de Cassà: «Ara tocaré una peça de concert, que porta un nom molt complet, ja que és filla d'un sainet nascut en el Carrilet per no portar el bitllet».

Aquí s'acaben les pinzellades relatives a la manera de ser del quixotes «Marcel.lino». Algunes dades que hi recullo són de primera mà, però hi ha detalls que m'han estat facilitats pels amics Jaume, el compositor R. Figueres i l'autor del llibre «La Vall de Calonge» en Pere Caner.

També m'he assabentat, parlant-ne en el Recer, que el nostre personatge havia vingut diverses vegades a Torroella i s'hostatjava a Ca l'Hilari, casa de menjars del carrer de Sant Agustí, on se solien ajuntar els folklòrics mancats de recursos econòmics com podien ésser el «Caballero Godia», ja esmentat en aquest treball, el «Noi de Tona», cèlebre declamador de poesies quan iniciava les sessions d'arrencar queixals en mig de la Plaça amb tenalles i alicates, i, per últim, el recordat pianista Daniel Solà Parera que actuava en una Companyia de Sarsueles ambulat... Encara es recorda a Torroella una cançó que aquest últim va dedicar a l'Hilari, de la casa de menjars, i que més o menys venia a dir:

I l'Hilari cap d'armari
se'n va a la processó
amb la Peona i la Xulona
quan és la Festa Major.

Avui dia sembla que aquesta mena de tipus ja han desaparegut de la nostra geografia i no sé si serà perquè les mares ja no n'infanten o bé perquè entre tots hem anat perdent, de mica en mica, el sentit de l'humor. Què serà?

Enric Vilà